

Human Rights Strategy in 2015 and the full implementation of the constitutional reform in the field of justice initiated from time The adoption by Parliament June 2, 2016 of the Law of Ukraine "On Amendments to the Constitution of Ukraine (On Justice)".

Key words: constitutional rights and human freedoms, protection of constitutional rights and freedoms, constitutional protection of human rights, subjects of constitutional human rights protection, Ministry of Justice of Ukraine, reforms of the Ministry of Justice of Ukraine.

УДК 335.75(477)

Л. В. Крупнова

ПРАВОВИЙ СТАТУС УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ ГОЛОВНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УПРАВЛІНЬ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

У статті досліджено особливості правового статусу Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Міністерства юстиції України. Проаналізовано повноваження та компетенцію вказаного суб'єкта виконавчого провадження, а також нормативно-правову основу його діяльності. Розглянуто питання відповідності підзаконних актів, що визначають статус досліджуваного суб'єкта, новим законодавчим актам у сфері виконавчого провадження. Вивчено проблему цілісності державної правової політики та ролі досліджуваного суб'єкта в її забезпеченні.

Ключові слова: виконавче провадження, суб'єкти виконавчого провадження, примусове виконання, правовий статус, повноваження, правова політика.

Постановка проблеми. Перехід до комбінованої системи виконавчого провадження обумовив потребу перегляду нормативно-правової основи функціонування окремих суб'єктів примусового виконання рішень. У зв'язку з цим постає питання детального наукового аналізу правового статусу, мети та функцій указаних суб'єктів, а також обґрунтування доцільності їх існування в системі територіальних органів виконавчої влади. Відсутність комплексних наукових праць з цієї проблематики визначає актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ураховуючи останні новачі в законодавстві про виконавче провадження, проблема правового статусу Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мін'юсту України не досліджувалася вітчизняними вченими, що вказує на її безперечну актуальність.

У контексті окресленої проблематики важливим є питання відповідності нормативно-правових актів, що визначають статус Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Міністерства юстиції (далі – Мін'юсту) України чинному законодавству, зокрема Закону України «Про виконавче провадження» від 2 червня 2016 року № 1404-VIII (далі – Закон № 1404-VIII) та Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» від 2 червня 2016 року № 1403-VIII (далі – Закон № 1403-VIII).

Формування цілей. Метою статті є дослідження правового статусу, завдань та нормативно-правової основи діяльності Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мін'юсту України.

Виклад основного матеріалу. Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мін'юсту України слід віднести до числа органів публічної адміністрації, які належать до суб'єктів виконавчого провадження. Правовий статус органів публічної адміністрації нижчого рівня регламентоване на належному рівні. Зокрема, Наказом Мін'юсту України від 3 червня 2011 року № 1707/5 «Про затвердження Положення про Головні територіальні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі» закріплені завдання Головних територіальних управлінь юстиції, які пов'язані з реалізацією державної правової політики та політики у сфері організації примусового виконання юрисдикційних рішень [1].

Незважаючи на достатньо вдалу формалізацію завдань, окремі положення цього підзаконного акта мають недоліки. Зокрема, відповідно до ст. 17 Закону № 1403-VIII державне регулювання діяльності приватних виконавців здійснюється Мін'юстом України [2]. У п. 4.36 указанного вище наказу до числа повноважень Головних територіальних управлінь віднесено контроль через структурний підрозділ, що забезпечує реалізацію повноважень з питань державної виконавчої служби, здійснення примусового виконання рішень у випадках, передбачених законом, відповідним відділом примусового виконання рішень та районними, районними в місті, міськими (міст обласного значення), міськрайонними, міжрайонними відділами державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції [1].

До переліку органів публічної адміністрації, наведеного в наказі, слід додати й приватних виконавців, які також відповідно до законодавства мають право на здійснення примусового виконання юрисдикційних рішень. Адже з тексту документа виходить, що сьогодні лише державні виконавці є суб'єктами виконавчого провадження, що суперечить положенням Закону № 1404-VIII [3]. Незрозуміло, чому в наказі ці питання не врегульовано, тим більше, що положення стосовно приватних нотаріусів, закріплено в цьому підзаконному акті.

Так, у п. 4.37 наказу визначено, що Головне територіальне управління Мін'юсту України організовує роботу установ нотаріату, перевіряє їх діяльність і вживає заходів до її поліпшення, здійснює керівництво державними нотаріальними конторами та перевірку організації нотаріальної діяльності державних, приватних нотаріусів та уповноважених на це посадових осіб органу місцевого самоврядування, контролює дотримання нотаріусами, уповноваженими особами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання ними правил нотаріального діловодства [1]. Тому п. 4.37 слід викласти в такій редакції: «контролює через структурний підрозділ, що забезпечує реалізацію повноважень з питань державної виконавчої служби, здійснення примусового виконання рішень у випадках,

передбачених законом, відповідним відділом примусового виконання рішень та районними, районними в місті, міськими (міст обласного значення), міськрайонними, міжрайонними відділами державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції та приватними виконавцями, забезпечує дотримання суб'єктами примусового виконання рішень вимог законодавства про виконавче провадження».

Нормативно-правовою основою діяльності управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мін'юсту України є Наказ Мін'юсту України від 20 квітня 2016 року № 1183/5 «Про затвердження Типового положення про управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, Типового положення про відділ державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі» (далі – Наказ № 1183/5). Мета створення та призначення вказаного суб'єкта виконавчого провадження розкривається в його повноваженнях, більшість з яких мають контрольно-організаційний (здійснення державного контролю й нагляду за додержанням законодавства про виконавче провадження) та інформаційно-аналітичний характер (інформаційне забезпечення виконавчого провадження) [4].

Наголосимо, що вказані повноваження суперечать чинному законодавству в частині окремих формулювань та відсутності законодавчо визначених категорій. Так, з-поміж указаних повноважень, відсутні норми щодо організації та контролю за діяльністю приватних виконавців на конкретних виконавчих округах. Ю. С. Кіцул наголошує: «органи управління, які здійснюють виконавчу владу на місцях, покликані здійснювати виконавчу владу в областях, районах, містах Києві та Севастополі. Державний характер такого управління полягає в тому, що в процесі здійснення виконавчої влади реалізуються завдання, функції та інтереси держави. У спрощеному вигляді державне управління на місцевому рівні полягає у виконанні законів та інших правових актів місцевих органів виконавчої влади» [5, с. 37].

Звідси випливає, що управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мін'юсту України реалізують політику держави у сфері примусового виконання рішень у межах окремих адміністративно-територіальних одиниць, а це передбачає й певні організаційно-розпорядчі заходи щодо впорядкування діяльності приватних виконавців. За умов регламентації на законодавчому рівні категорії «виконавчий округ», у межах якого здійснюють свою діяльність приватні виконавці (територія Автономної Республіки Крим, областей, міста Києва й Севастополя) [2], має бути й повноваження в територіальних органів щодо контролю за такою діяльністю. В іншому випадку постає питання про відсутність зв'язку між центральним та територіальним рівнем адміністративно-правового регулювання виконавчого провадження, що нівелює ідею про цілісність державної правової політики.

Тому до числа повноважень указанного суб'єкта слід додати організацію й контроль діяльності приватних виконавців у межах конкретного виконавчого округу. Повноваження приватних виконавців потребують деталізації, зокрема в питанні забезпечення доступу приватних виконавців до баз даних і реєстрів, зокрібно електронних, що містять інформацію про боржників, їхнє майно, у тому числі кошти. Те ж саме стосується й здійснення державного нагляду та контролю управлінь державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мін'юсту України за додержанням законодавства про виконавче провадження, правильністю, своєчасністю та повнотою вчинення виконавчих дій приватними виконавцями. До речі, це повноваження повністю корелюється з п. 8 ст. 17 Закону № 1403-VIII, у якому закріплено, що Мін'юст України через свої структурні підрозділи здійснює контроль за діяльністю приватних виконавців [2].

Також у документі закріплено повноваження щодо представництва інтересів Департаменту державної виконавчої служби під час розгляду справ у судах загальної юрисдикції. Акцентуємо увагу на тому, що Департамент було ліквідовано ще в 2006 році, тому незрозуміло чому саме в підзаконних актах, прийнятих у 2016 році йде посилання на цей орган. Зазначимо, що Наказом Мін'юсту України від 29 вересня 2016 року № 2832/5 «Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України» вносилися певні корективи у зв'язку з прийняттям нового Закону України «Про виконавче провадження» (далі – Наказ № 2832/5) [6]. У наказі запроваджувалося декілька змін суто організаційного характеру, однак незрозуміло, чому вони не торкнулися описаних вище недоліків.

Наприклад, до Положення про Головні територіальні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі було внесено норму, відповідно до якої відділ державної виконавчої служби є юридичною особою, має рахунки в органах Державної казначейської служби України для обліку депозитних сум і зарахування стягнутих з боржників коштів та їх виплати стягувачам та окремий небюджетний рахунок для зарахування авансових внесків стягувачів, а також рахунки для обліку депозитних сум і зарахування стягнутих з боржників коштів та їх виплати стягувачам в іноземній валюті в банках, печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням [6]. Утім, норм стосовно повноважень по контролю за діяльністю приватних виконавців на окремому виконавчому окрузі чомусь не закріплено.

Україн суперечливим є визначення правового статусу Відділу примусового виконання рішень при управлінні державної виконавчої служби Головного територіального управління Мін'юсту України. Зокрема, у п. 1 Наказу № 2832/5 йдеться, що до складу Управління входить відділ примусового виконання рішень [6]. У п. 3 Інструкції з організації примусового виконання рішень також закріплено аналогічну норму [7].

До того ж у документі містяться положення, згідно з якими відділу примусового виконання рішень управлінь державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції Мін'юсту України в

Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі підвідомчі рішення, за якими:

– боржниками є територіальні органи центральних органів виконавчої влади та їх структурні підрозділи, місцеві суди, міські, районні або селищні ради чи районні державні адміністрації та їх структурні підрозділи, місцеві прокуратури, інші територіальні підрозділи органів державної влади та їх посадові особи;

– сума зобов'язання становить від шести до двадцяти мільйонів гривень або еквівалентну суму в іноземній валюті [7].

Ураховуючи важливість функцій, покладених на відділи примусового виконання рішень, слід розробити й прийняти типові положення про діяльність цього суб'єкта. На практиці правовий статус таких відділів визначається окремими положеннями, затвердженими наказами Головних територіальних управлінь юстиції. Наприклад, відповідне положення затверджене Наказом Головного територіального управління юстиції в Запорізькій області від 16 квітня 2015 року № 116/07, згідно з яким основним завданням цього відділу є своєчасне, повне та неупереджене примусове виконання рішень судів, інших органів та посадових осіб, передбачених законодавством [8]. Однак незрозуміло про яке саме законодавство йдеться, адже ні в Законі № 1404-VIII, ні в Законі № 1403-VIII про відділ примусового виконання рішень жодним чином не зазначається. Тому вважаємо за доцільне наголосити на необхідності розроблення Мініюстром України Типового положення про відділи примусового виконання рішень управлінь державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України.

Висновки. На підставі проведеного дослідження правового статусу Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мініюстру України доходимо таких висновків:

1. Під час дослідження встановлено, що правовий статус Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь юстиції не чітко визначено на законодавчому та підзаконному рівнях. Спостерігається неузгодженість окремих нормативно-правових актів, яка заважає вибудувати чітку ієрархічно замкнуту систему державних органів примусового виконання рішень. На сьогодні така неузгодженість є одним із чинників, що негативно позначаються на ефективності вказаної сфери діяльності.

2. Виявлено суттєві упущення щодо формалізації контрольно-організаційних повноважень досліджуваних суб'єктів стосовно приватних виконавців. Відсутність таких повноважень має негативні наслідки, зокрема, виконавчі округи фактично, залишаються без адміністративного нагляду з боку уповноваженого суб'єкта. Це особливо небезпечно в умовах апробації інституту приватних виконавців, яка на початковому етапі потребуватиме нормативно-правових змін.

3. Перспективним напрямом дослідження залишається проблема правосуб'єктності Управління державної виконавчої служби Головних територіальних управлінь Мініюстру України. Наразі саме ця категорія

характеризує спроможність указанного суб'єкта ефективно виконувати покладені на нього завдання, а отже, впливати на учасників виконавчого провадження.

Використані джерела:

1. Про затвердження Положення про Головні територіальні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі : наказ Міністерства юстиції України від 3 червня 2011 року № 1707/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 49.

2. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів : закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 29. – Ст. 535.

3. Про виконавче провадження : закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 30. – Ст. 542.

4. Про затвердження Типового положення про управління державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі, Типового положення про відділ державної виконавчої служби головних територіальних управлінь юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі : наказ Міністерства юстиції України від 20 квітня 2016 року № 1183/5 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 131.

5. Кіцул Ю. С. Адміністративно-правове регулювання діяльності місцевих органів виконавчої влади : моногр. / Ю. С. Кіцул. – Львів : ЛьвДУВС, 2014. – 200 с.

6. Про внесення змін до деяких наказів Міністерства юстиції України : наказ Міністерства юстиції України від 29 вересня 2016 року № 2832/5 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 76.

7. Про затвердження Інструкції з організації примусового виконання рішень : наказ Міністерства юстиції України від 2 квітня 2012 року № 512/5 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 27.

8. Про затвердження Положення про відділ примусового виконання рішень : наказ Головного територіального управління юстиції в Запорізькій області від 16 квітня 2015 року № 116/07 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dvs-zp.gov.ua/?q=node/3695>.

Стаття надійшла до редколегії 01.05.2017

Крупнова Л. В. Правовой статус Управления государственной исполнительной службы главных территориальных управлений Министерства юстиции Украины

В статье исследованы особенности правового статуса Управления государственной исполнительной службы главных территориальных управлений Министерства юстиции Украины. Проанализированы полномочия и компетенция указанного субъекта исполнительного производства, а также нормативно-правовая основа его деятельности. Рассмотрены вопросы соответствия подзаконных актов, определяющих статус исследуемого субъекта, новым законодательным актам в сфере исполнительного производства. Изучена проблема целостности государственной правовой политики и роли исследуемого субъекта в ее обеспечении.

Ключевые слова: исполнительное производство, субъекты исполнительного производства, принудительное исполнение, правовой статус, полномочия, правовая политика.

Krupnova L. Legal Status of State Executive Service Department of Main Regional Offices of Ministry of Justice of Ukraine

The peculiarities of legal status of the Department of the State Executive Service of the Main Regional Offices of the Ministry of Justice of Ukraine have been studied in the article. The author has analyzed the powers of the indicated subject of executive proceedings, where the main ones are: organization and control of the implementation of the compulsory execution of the decisions in the cases provided by law, by the relevant department of the compulsory execution and the department of the state executive service of the main regional offices of justice of the Ministry of Justice of Ukraine in the Autonomous Republic of Crimea, regions, Kyiv and Sevastopol; the results of the activities on the issues of compulsory execution of the decisions of the relevant department of the compulsory execution of the decisions, etc. The author has revealed the shortcomings in formalization of control and organizational authorities of the studied subject regarding private executors. It has been emphasized that the lack of such powers has negative consequences, in particular, executive districts actually remain without administrative supervision by the authorized subject. This is especially dangerous in terms of the approbation of the institution of private executors, which would require regulatory and legal changes at the initial stage. The list of these powers is suggested to complement with the organization and control of the activities of private executors within a particular executive district. The author has analyzed the regulatory and legal basis of the activities of the studied subject, in particular, the issue of the compliance of regulatory acts that determine the status of the subject with new legislative acts in the field of executive proceedings. Special attention has been paid on the integrity of the state legal policies and the role of the studied subject within its provision. It has been established that the legal status of the Department of the State Executive Service of the Main Regional Offices of the Ministry of Justice of Ukraine is not clearly defined at the legislative and regulatory levels. There is a certain inconsistency of some normative and legal acts, which prevents to construct a clear hierarchy closed system of the state agencies of the compulsory execution of the decisions. It is one of the factors, which negatively affects the efficiency of the specified scope of the activities.

Key words: executive proceedings, subjects of executive proceedings, compulsory execution of judgments, legal status, powers, legislation, regulations, legal policy.

УДК 351.773:351.741:616.9

М. Ф. Недоступ

ПОІНФОРМОВАНІСТЬ З ПРОБЛЕМ ВІЛ/СНІДУ ТА ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

У статті розглянуто питання поінформованості з проблем ВІЛ/СНІДУ серед працівників Національної поліції. Проведене дослідження засвідчило про достатню обізнаність працівників поліції щодо проблем ВІЛ/СНІДУ. Деяке спрощене уявлення більшості правоохоронців стосовно відповідальності за протидію епідемії СНІДУ є наслідком недостатнього усвідомлення ризику ВІЛ-інфікування загалом усього населення. Також серед опитаних існують певні прогалини в знаннях щодо ситуації та політики з протидії ВІЛ/СНІДУ. Правоохоронцям бракує інформації про результативність лікування та впровадження профілактичних програм. Висловлено зацікавленість щодо